

Roll No.....

Signature of Invigilator .....

Paper Code

BV-404

पतंजलि विश्वविद्यालय
University of Patanjali
Examination August-2021
बी. ए. व्याकरण, चतुर्थसत्रम्
व्याकरणम्, चतुर्थपत्रम्
वैदिकसाहित्यम्

समय: - होरात्रयम्

पूर्णाङ्काः ७०

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः,
सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(खण्ड -क)

वेदतः (यजुर्वेद - ३२ अध्याय)

१. उपर्युक्ताध्याये स्मृताः केचन पञ्च मन्त्रा लेखनीयाः।

(1 x5 =5)

२. पृष्ठेषु पञ्चसु चतुर्णां मन्त्राणां शब्दार्थपुरस्परं स्वशब्दैरर्थबोधनम्।

(2.5x4 =10)

1. न तस्य प्रतिमाऽस्ति यस्य नाम महद्घृशः।

हिरण्यगर्भऽइत्येष मा मा हिँसीदित्येषा यस्मान्न जातऽइत्येषः॥

2. परीत्य भूतानि परीत्य लोकान् परीत्य सर्वाः प्रदिशो दिशश्च।

उपस्थाय प्रथमजामृतस्यात्मनात्मानमभि सं विवेश॥

3. स नो बन्धुर्जनिता स विधाता धामानि वेद भुवनानि विश्वा।

यत्र देवाऽमृतामानशानास्तृतीये धामन्नधैरयन्त॥

4. मेधां में वरुणो ददातु मेधामग्निः प्रजापतिः।

मेधामिन्द्रश्च वायुश्च मेधां धाता ददातु मे स्वाहा॥

5. यां मेधां देवगणाः पितरश्चोपासते।

तया मामद्य मेधयाग्ने मेधाविनं कुरु स्वाहा॥

३. पृष्ठानां पञ्चानां मन्त्राणाम् ऋषिदेवताछन्दांसि ज्ञापनीयानि।

(1 x5 =5)

1. तदेवाग्निस्तदादित्यरु .....॥ 2. सर्वे निमेषा जज्ञिरे विधुतः .....॥

2. सदसस्पतिमद्भुतं .....॥ 4. इदं में ब्रह्म च क्षत्रं .....॥

5. परि द्यावापृथिवी सद्यऽइत्वा .....॥

(खण्ड -क)

(सांख्यदर्शनतः)

१. पृष्ठयोः सूत्रयोर अग्रे पञ्च सूत्राणि लेखनीयानि। (2.5 x2 =5)
1. श्येनवत् सुखीदुःखी त्यागवियोगाभ्याम्। 2. गुणयोगाद् बद्धः शुक्वत्।
२. पृष्ठानां पञ्चानां सूत्राणामर्था बोधनीयाः। (1 x5 =5)
1. श्राजपुत्रवत् तत्त्वोपदेशात्। 2. असाधनानुचिन्तनं बन्धाय भरतवत्।
3. निराशः सुखी पिङ्गलावत्। 4. अनारम्भेऽपि परगृहे सुखी सर्पवत्।
३. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोर्विषयात्मकप्रश्नायोः समाधानम्। (2.5 x2 =5)
1. विवेकस्य उपायाः लेखनीयाः। 2. त्यागवृत्तिः कथं दृढी भवति?
3. बहुशास्त्रगुरुपासनेऽपि सारादानं कथं भवति?

(खण्ड -ग)

(उपनिषत्तः)

१. पृष्ठेषु सप्तसु पञ्चानां श्लोकानां/ अनुच्छेदानां पूर्तिः। (2 x5 =10)
1. परीक्ष्य लोकान् कर्मचितान् .....॥ 2. ब्रह्मा देवानां प्रथमः .....॥
3. अथर्वणे यां प्रवदेत ब्रह्म .....॥ 4. तत्रापरा ऋग्वेदो यजुर्वेदः .....॥
5. अविधायामन्तरे वर्तमानाः .....॥ 6. तपसा चीयते ब्रह्म .....॥
7. शौनको ह वै महाशालोऽ.....॥
२. पृष्ठेषु पञ्चसु चतुर्णां विषयात्मकप्रश्नानां समाधानम्। (2.5x4 =10)
1. “यथोर्णनाभिः सृजते गृह्णते इति” स्वधिया व्याख्येया।
2. मुण्डकोपनिषदि कति मुण्डकाः, खण्डाः सन्ति? अथ के विषया सन्ति?
3. “तदेतत्सत्यं मन्त्रेषु कर्माणि कवयो इति” समाधेया।
4. द्वे विधे के वेदितव्या व्याख्येया?
5. यः सर्वज्ञः सर्वविद्यस्य किं नाम रूपम् अन्नञ्च जायते व्याख्येया?

(खण्ड -घ)

(मनुस्मृतितः)

१. पृष्ठेषु सप्तसु पञ्चानां श्लोकानां पूर्तिः। (2 x5 =10)
1. वैदिकैः कर्मभिः .....॥ 2. चतुर्थे मासि कर्तव्यं .....॥
3. स्वाध्यायेन व्रतैर्होमैः .....॥ 4. गार्भैर्भोजतिकर्म .....॥
5. अत ऊर्ध्वं त्रयोऽप्येते .....॥ 6. ब्रह्मवर्चसकामस्य .....॥
7. मातरं वा स्वसारं वा .....॥
२. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोः श्लोकयोः पदच्छेदविभक्तिसमासा लेखनीयाः। (2.5 x2 =5)
1. पूजयेदशनं नित्यमद्याच्चैतदकुत्सयन्।
दृष्ट्वा हृष्येत्प्रसीदेच्च प्रतिनन्देच्च सर्वशः॥
2. पूजितं ह्यशनं नित्ये बलमूर्जं च यच्छति।
अपूजितं तु तद् भुक्तमुभयं नाशयेदिदम्॥
3. नोच्छिष्टं कस्यचिद्दद्यान्नाद्याच्चैव तथान्तरा।
न चैवात्यशनं कुर्यान्न चोच्छिष्टः क्वचिद् व्रजेत्॥

-----X-----